

етапах, підвищує мотивацію та пізнавальні інтереси здобувачів мовної освіти, сприяє розвитку як ключових, так і предметних компетентностей, включаючи багатомовну та міжкультурну, що тільки підсилює почуття гідності власної національної ідентичності.

Європейський досвід, звісно, є вкрай корисним, особливо з огляду на його практичні результати. Але сучасні українські вчені та педагоги нині теж мають вагомий доробок і нам є, що презентувати європейській і світовій науковій і освітянській спільноті, ми відкриті й до створення нових спільних проєктів за для відродження безпечного, вільного і мирного сьогодення та майбутнього.

ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК НАВЧАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ УЧНІВ НА УРОКАХ З ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ»

Бібік Надія,

головний науковий співробітник
відділу початкової освіти імені О. Я. Савченко
Інституту педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна

Номінована в темі проблема обумовлена завданнями формування соціальної компетентності молодших школярів як педагогічного явища. Ця компетентність є ключовою, оскільки за змістом і результатами має міжпредметний характер і спрямовується на набуття школярем навичок співпраці, дотримання соціальних норм, правил і цінностей.

Предметним полем для формування таких навичок є інтегрований предмет «Я досліджую світ», який орієнтований на набуття таких результатів у засвоєнні навичок взаємодії: уміння прийняти точку зору іншого, співпрацювати над вирішенням навчальних завдань, бути дружелюбним, узгоджувати власні потреби з потребами інших для уникнення конфліктів.

З'ясовано, що в процесі навчання на уроці з інтегрованого предмета «Я досліджую світ» вчителі, як правило, організовують різні варіанти співпраці учнів. Переважна увага надається фронтальним видам, коли дається завдання, спільне для всіх учнів. Водночас ефективнішими є диференційовані й індивідуальні види співпраці, які передбачають взаємодію учителя і групи, учителя – групи – класу, учителя – групи – учня, учителя – учня, учня – учня беруть до уваги врахування різних навчальних і комунікативних можливостей учнів, спрямованість завдань на розвиток певних соціальних якостей, необхідність їх ускладнення, налагодження системи взаємин у дитячому соціумі, які можуть стати результатом спільної діяльності учнів у різних формах взаємодії.

Покажемо переваги групових форм діяльності в порівнянні з фронтальними (табл. 1).

Таблиця 1

Фронтальні і групові форми діяльності учнів у порівняльному аспекті

За традиційних методів навчання	На основі взаємодії учасників навчального процесу
Пріоритет – змісту роботи	Перевага видозмінам спілкування
Учитель – лідер – об’єкт-суб’єктні стосунки	Рівноправність учасників – навчання – об’єкт-суб’єктна взаємодія
Наперед задані тема і правила діяльності	Зміст роботи може визначатись реальністю подій
Критика небажана	Спільний пошук для виправлення помилок
Оцінює вчитель	Рефлексивна діяльність учнів

За О. Я. Савченко, процес взаємодії учнів на уроці буде успішним, якщо дотримуватися таких дидактичних умов:

- учні мають бути мотивовані на взаємне навчання; приймати мету роботи; слухати й розуміти один одного; розуміти свою роль у групі;
- учитель: забезпечує взаємозалежність членів групи (мета, досягнення якої можливе спільними зусиллями, єдиний навчальний ресурс; спільні для всіх форми заохочення); комплектує учнів з різними навчальними можливостями; передбачає зміну ролей у груповій роботі на різних уроках (Савченко, 2013, с. 295).

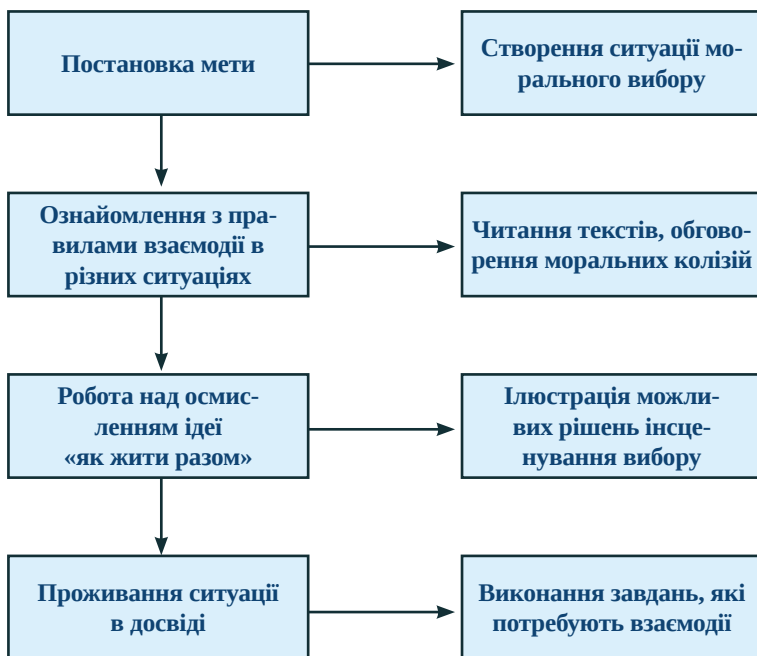
З огляду на домінуючий зміст предмета «Я досліджую світ» розроблено види завдань, які передбачають виникнення ситуацій навчальної взаємодії, соціально й особистісно значущих для учнів, що зумовлюють їхнє просування в засвоєнні норм і правил життя в суспільстві, в соціальних мікросоціумах (сім’я, група, клас) (Бібік, 2020, с. 57).

З цієї метою створюються ситуації, за якими практикується розгляд світу і подій з різних точок зору, з різних рольових позицій: свідка подій; учасника; того, хто сумнівається; того, хто не сумнівається.

Наведемо розроблений алгоритм організації навчальної взаємодії учнів (таблиця 2).

Таблиця 2

**Алгоритм організації навчальної взаємодії
учнів як набуття досвіду «жити разом»**

Постійна зміна ролей зумовлює широту поглядів на світ, людей, вчинки, поведінку, дозволяє їх розглядати як взаємозумовлені, залежні одне від одного, створює умови для координації різних позицій. Звідси випливає, що в процесі соціалізації учнів початкових класів не достатньо зупинятися на аналізі ситуацій, мотиві поведінки інших людей.

Пошуки різних форм взаємодії учнів спираються на традиції. Так, учні вирізняють видозміну навчального спілкування в системі «вчитель – учень», яке еволюціонує у напрямку від субординації до координації.

У нашому дослідженні визначено принципову відмінність навчальної взаємодії від інших форм співпраці, виокремлено варіанти і динаміку форм співпраці учнів.

У цьому процесі напрям обміну між учнями, як вказують психологи (Г.О. Балл, Г.С. Костюк), визначається від особистості, що здатна на більший духовний внесок, до особистості, готової її прийняти як реципієнт.

Фундаментальною умовою ефективності навчальної взаємодії, вчені вважають її симетричний вид, коли суб'єкти цього процесу вільні, унікальні і цінні один для одного, здатні взаємно збагатитися з позицій рівних партнерів.

У результаті експериментальної роботи узагальнено висновки про ефективність підготовленого супроводу різних способів інтегрованого навчання, скореговано обсяг

і зміст компетентнісно орієнтованих завдань, з'ясовано доцільність і частотність окремих видів навчальних матеріалів.

Використані джерела

- Бібік, Н.М. (2020). Соціалізація молодших школярів у взаємозв'язку урочної та позаурочної діяльності: методичний посібник. Київ: КОНВІ ПРІНТ.
- Костюк, Г.С. (1989). Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості. Київ: Радшкола.
- Савченко, О. Я. (2013). Дидактика початкової освіти: підручник для вищих навчальних закладів. 2-ге вид. Київ: Грамота.

НЕОБХІДНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ РОБОЧИХ ЗОШИТІВ ПІД ЧАС ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Білоусова Марина,

викладач,

КЗ «Чернігівський центр професійно-технічної освіти»

Чернігівської обласної ради,

м. Чернігів, Україна

 belousmar71@gmail.com

Робочі зошити з друкованою основою як вид вербальних засобів навчання та перевірки навчальних досягнень учнів під час змішаного навчання є невід'ємною частиною комплексно-методичного забезпечення предметів професійно-теоретичної підготовки в професійно-технічних навчальних закладах.

Головною метою використання робочих зошитів у професійній підготовці є оптимізація та підвищення ефективності навчально-пізнавальної діяльності учнів на всіх етапах освітнього процесу (Майорова, 2011, с. 6–7).

Зошити з друкованою основою є не тільки засобами навчання, які доповнюють та конкретизують основний навчальний матеріал, а застосовуються для контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів.

У професійній освіті, так сталося, що з деяких предметів взагалі немає підручників з предметів, або їх зміст потребує оновлення, або деякі теми осучаснення. Внаслідок цього викладач професійно-теоретичної або професійно-практичної підготовки подає матеріал за власними авторськими навчальними посібниками. Проблемою викладача при змішаному навчанні є оцінювання рівня компетентності учня. Для вирішення цієї проблеми педагоги професійної освіти розробляють робочі зошити «Контрольні завдання» з друкованою основою, які містять різнопланові та різнорівневі завдання для безпосереднього виконання їх учнями з метою поліпшення засвоєння, повторення, узагальнення, систематизації та перевірки знань з предметів.